

PÅ FØRSTE RAD

Medlemsblad for Teatrets Venner i Trondheim nr 3 • 2020

UDØDELIGE
SHAKESPEARE

SØSTRE MED
SANS FOR SMAK

Kjære teatervenn,

Vi holder fremdeles ut i den tida vi er i.

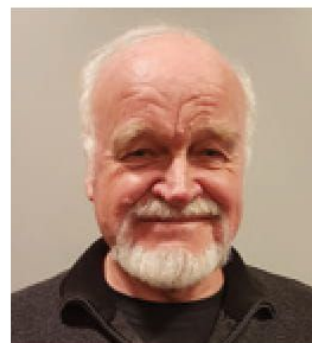
Men vi venter på bedre tider.

Det er godt å se at smittetiltakene virker – og at vi er i stand til å både gjennomleve og etterleve dem. Teatret har siden forrige utgave av På Første Rad kunnet øke kapasiteten på Hovedscenen til 200 publikummere. Det gir en helt annen opplevelse enn da vi bare satt 50 i den store salen.

Vi som venneforening har hatt vennetreff i høst, sist til «Leksikon om lys og mørke». Der tok Tine Komissar oss med inn i den familieverdenen som ligger til grunn for stykket. Nært og interessant, etterfulgt av en forestilling som i alle fall grep meg umiddelbart og holdt grepet på meg til siste minutt. Jeg håper dere alle får mulighet til å se den!

Vi holder drift i Teatrets Venner så godt det lar seg gjøre. Vi har nettopp fordelt stipend til ansatte på teatret. Vi kjøper nå mer sentrumsnære leiligheter ved å selge dem som ligger mer perifert. Slik kan vi hjelpe teatret til å forbedre botilbudet teatret gir til sine korttidsengasjerte. I neste utgave av bladet annonserer vi kandidater til kunstnerisk pris. Dette er noen av våre måter å støtte teatret på.

Grunnlaget for virksomheten vår er en god økonomi. Grunnsteinen i den er medlemskontingenten. Vi har nettopp passert fristen

for å betale inn til neste års kontingent, men registrerer at det er ganske mange ubetalte. Dessverre. Egentlig tror vi at det er en ren forglemmelse. Egentlig tror vi at hvert enkelt medlem er oppriktig interessert i å støtte teatret – gjennom de bidragene vi som venneforening kan gi og ved å være deltakende publikummere. Entusiasme fra oss er det teatret trenger – nå mer enn noen gang før – for stadig å gi oss engasjerende og engasjerte forestillinger med høy kvalitet. Slik gir teatret oss kulturopplevelser og bidrar til at vi kan ha engasjerte liv.

Betaler du kontingenten, får du gjenytelse som lavere pris på teaterkortet, fellesskap på vennetreffene, reserverte billetter til bestemte forestillinger. Slik er vi med på å gi oppmuntrende støtte til teatret.

Vi ønsker dere alle ei trivelig julehelg – hvordan den enn måtte bli gjennomført. Og så håper vi at det ikke går lang tid ut i 2021 før vi aner normale tider. For oss og for teatret. Det går over!

Eirik Lien, styreleder

På første rad er et medlemsblad for Teatrets Venner i Trondheim

Redaksjonen Lene Fjellstad (ansv.)

Adresse Teatrets Venner, Postboks 3549, Hospitalsløkkan, 7419 Trondheim www.teatervenn.no

E-post medlem@teatervenn.no / styret@teatervenn.no

Telefon 73 80 51 43 (torsdager kl 16.00–18.00)

Org.nr. 981 369 084

Styret

Eirik Lien (leder), Ola Hogstad (nestleder)

Mariann Rødsjø (regnskap), Liv Furre (sekretær)

Elin Moxnes (arrangement),

Eva Flagstad Sjøstad (styremedlem)

Opplag: 600

Utforming/trykk: Fagtrykk AS

A portrait of a woman with dark curly hair and glasses, wearing a colorful patterned scarf and a black jacket. She is smiling slightly. The background is a blurred building with the text 'TRONDELA TEATER' visible.

SHAKESPEARE

– EN FREMRAGENDE
FORRETNINGSMANN

SHAKESPEARE: – Det hører med til «den gode dannelsen» å kjenne til Shakespeare, det gir kulturell kapital, mener førsteamanuensis Delilah Bermudez Brataas som tror Shakespeare vil være den store dramatikeren også for kommende generasjoner.

Tekst og foto: Lene Fjellstad

Trøndelag Teater setter opp William Shakespeares «Romeo og Julie» våren 2021, og få i byen nærer et mer lidenskapelig forhold til dramatikeren enn Delilah Bermudez Brataas.

Delilah Bermudez Brataas er førsteamanuensis i engelsk litteratur ved NTNU. Den amerikanskfødte dama har havnet i Trondheim på grunn av kjærligheten, og har brakt med seg sin store interesse og entusiasme for Shakespeare til byen. – Jeg har alltid vært en lesehest og glad i teater, så det å være litteraturlærer er en drømmejobb for meg. Det er perfekt å ha en jobb hvor jeg kan snakke om det jeg elsker så mye, forteller Delilah entusiastisk.

På det tidspunktet jeg treffer Delilah, er teatrets satsing på «Romeo og Julie» fortsatt en godt bevart hemmelighet, og nyheten mottas med begeistring fra Delilah: – Blir forestillingen satt opp her? Spennende, jeg kommer! Delilahs respons er spontan når jeg forteller om teatrets planer. – Jeg leter alltid etter norske oppsetninger av Shakespeare og har reist rundt og sett mange. «Macbeth» på Det norske teater er foreløpig den siste forestillingen jeg så før koronaen satte alt på pause.

En fremragende forretningsmann

Så, hvem var William Shakespeare (1564–1616)?
– Mange beskriver Shakespeare som et geni, og det er ingen tvil om at han var en dyktig dramatiker. Men jeg tror mye av hans popularitet også kom av at han var en veldig dyktig forretningsmann, forteller Delilah og utdyper: – Shakespeare hadde god teft på hva som var populært og ville slå an. På hans tid tjente ingen penger på å publisere skuespill, og Shakespeare skrev drama for at de skulle spilles, ikke leses. Det var den eneste måten å tjene penger på. Det fantes ingen opphavsrett, og alle kunne sette sitt navn på et

drama og selge det. Folios, de store bøkene med alle hans skuespill, ble gitt ut først etter hans død. Den første kom ut i 1623, og den neste i 1632. Men enkeltskuespill ble gitt ut tidligere i såkalte «quartos», det vil si billige hefter trykt opp uten hans godkjenning og kunnskap og uten at han fikk penger for det, kan Delilah fortelle.

Visste du at Ivar Aasen var den første til å oversette Shakespeare i Norge fordi han ville vise at nynorsken også egnet seg godt for poesi og drama?

– Dette med opphavsrett er interessant. Vi vet for eksempel at da Hamlet kom ut, ble det gitt ut flere versjoner på samme tid av andre enn Shakespeare. Det var slett ikke uvanlig at en ansatt fra et teater dro til en konkurrent som hadde suksess, satte seg i salen blant publikum og skrev ned stykket ord for ord. Og så ble stykket fremført ved et nytt teater noen uker senere. Det samme gjelder for «Romeo og Julie». Det er derfor krevende å finne ut hva som faktisk er originalen til de ulike stykkene. Shakespeares fortellinger er stort sett heller ikke originale, men basert på eldre historier som han fritt skrev om.

Jobbet seg oppover

Shakespeare kom ikke fra fattige kår, men

familien kan heller ikke betegnes som velstående. Moren Mary var analfabet, og faren John var hanskemaker før han senere ble bystyremedlem. Shakespeare hadde i alt syv søsken.

Shakespeare tok grunnskole, trolig ved gratisskolen King's New School som lå rett i nærheten av der han vokste opp. Han hadde ingen universitetsutdanning, i motsetning til for eksempel Christopher Marlowe, en annen stor dramatiker født samme år som Shakespeare.

Shakespeare giftet seg med Anne Hathaway allerede som 18-åring. Hun var fem år eldre, og gravid på det tidspunktet. Datteren så verdens lys seks måneder etter bryllupet, og to år senere fikk de tvillinger, hvorpå den ene, Hamnet, døde elleve år gammel av ukjent årsak.

Shakespeare som det erkebritiske

Shakespeare elsket å skrive, og startet sin karriere i London hvor han bodde hele sitt yrkesaktive liv mens han sendte penger til kona Anne som var igjen i Stratford med barna. Da Shakespeare ble pensjonist, vendte han tilbake til Stratford og kjøpte det største huset i byen. På den tiden hadde Shakespeare blitt en selvgjort rik mann som hadde jobbet seg oppover i gradene.

– Shakespeare ble svært populær mens han levde, og var en mye spilt dramatiker også i generasjonen som fulgte før populariteten hans dalte på 1700-tallet.

Så kom den britiske kolonialiseringen, og det ble viktig å finne det unikt britiske. Mange pekte på Shakespeare. Så fra 1800-tallet nådde hans popularitet igjen nye høyder, og skuespillene hans ble fremført på scener over

Visste du at på Shakespeares tid var det ikke tillatt at kvinner sto på scenen, så Julie ble spilt av en ung gutt? Dette er for øvrig temaet i den romantiske filmen «Shakespeare in love» fra 1998.

hele verden. Det forklarer også hvorfor det er Shakespeare, og ikke Christopher Marlowe eller Ben Jonson, en venn av Shakespeare og svært populær i sin samtid, som blir stående som den store dramatikeren, forteller Delilah. Ingen dramatiker kan vise til så mange årlige oppsetninger som Shakespeare, fulgt av vår egen Henrik Ibsen som en god nummer to!

Delilah mener Shakespeare også vil være den store for generasjoner fremover. – Shakespeare har en selvforsterkende kraft. Det hører med til den gode dannelsen å kjenne til Shakespeare, det gir kulturell kapital. Romeo og Julie er stykket «alle» forbinder med Shakespeare, og det brukes om og om igjen i skolen. På kontoret har jeg en bildebok om Romeo og Julie som er beregnet på små barn! Tenk det – dette er et teaterstykke hvor seks personer dør hvorav to tar selvmord, sier Delilah og ler. – Hvorfor? Jo, fordi alle foreldre ønsker at deres barn skal kjenne Shakespeare som en del av en god oppdragelse, fastslår Delilah og siterer før nevnte Jonson som skrev forordet i Shakespeares første folio: «He was not of an age, but for all time»

Ung kjærlighet og dårlig timing

Trøndelag Teater er for tiden i full gang med forberedelsene til verdenshistoriens mest kjente kjærlighetsdrama som også ble fremført på teatret i 2010.

HERMANN SABADO: Hermann Sabado og Silje Storstein som Romeo og Julie i Trøndelag Teaters oppsetning fra 2010. Foto: GT Nergaard

– Romeo og Julie er en historie om ung, naiv kjærlighet, og mange av oss kjenner oss igjen i disse voldsomme følelsene den første forelskelsen skaper. I Shakespeares versjon er Julie bare 13 år, og det er ungt, selv på den tiden. Julie er fra en velstående og mektig familie, og på den tiden ble ikke jentene giftet bort så tidlig, forteller Delilah og mener noe av tematikken forsvinner når teater setter godt voksne skuespillere til å tolke rollen som Julie.

– For meg er også stykket et stykke om tid og uheldig timing. Hele handlingen skjer i løpet av bare syv dager, og det er mye venting. «Hvor er min Romeo»? Og så kommer den fatale slutten hvor viktige beskjeder kommer akkurat for sent og ender i to unge menneskers selvmord. Men stykket handler ikke bare om tiden i form av den uken vi følger det unge paret, også veldig mye om tid i betydningen av alder og generasjoner. Romeo og Julie ser på hvordan den eldre generasjonen hindrer den nye med sine «an-

cient grudge» som det står i prologen. Foreldrenes hat for hverandre, hjemsøker ungene. Det som «løser» feiden mellom familiene, er barnas død. Og hva lover de gjenværende på slutten? De reiser en statue av dem som en påminnelse om hva som skjedde slik at fremtiden ikke glemmer, forteller Delilah og tilføyer at hun synes Romeo og Julie er et fantastisk stykke, men slett ikke det beste av Shakespeare.

Visste du at den første referansen til familiefeyden mellom de italienske familiene Montagues og Capulets, en sentral del av handlingen i Romeo og Julie, finnes i Dantes dikt «Den guddommelige komedie» fra 1320?

Shakespeare skal sees, ikke leses

Hva er favorittstykket da, spør jeg. Delilah virker smått forferdet over spørsmålet, og svarer at det er nesten som å velge en favoritt blant barna dine. – Jeg er veldig glad i «Stormen», men også «Trettendagskvelden – Ka De Vil» (The Twelfth Night). Den ble fremført av Rabarbrateatret på Bakklandet for et par år siden, og jeg var der sammen med barna mine. Og så har vi stykket «Kjært besvær forgjeves», et utrolig merkelig stykke som er vanskelig å lese. Men det fører tilbake til poenget mitt igjen – du må se Shakespeare, du kan ikke bare lese stykket. Leser du ut-

drag kan du selvsagt bli fasinert over den vakre poesien og rytmen, men Shakespeares tekster med all humoren kommer først til sin rett når de fremføres på en scene, fastslår Delilah, før hun fortsetter: – Apropos språk så viser det seg gang på gang at folk flest vil ha originalteksten og ikke de moderniserte tekstene. Det ligger en forventning blant publikum om at skuespillene skal fremføres slik Shakespeare skrev de ned. I filmversjonen av Romeo og Julie fra 1996 med Leonardo DiCaprio i hovedrollen er også den originale teksten beholdt, men figurene og omgivelsene er forandret og den ble en stor suksess, fastslår Delilah.

– En artig liten sak om publikums forventninger er balkongscenen i Romeo og Julie. I Shakespeares sceneinstrukser står det ikke nevnt noe om en balkong, bare at Julie dukker opp i et vindu. Men publikum forventer at hun skal stå på balkongen i stykkets mest kjente scene, hvor Romeo og Julie erklærer sin kjærlighet for hverandre, avslutter Delilah Bermudez Brataas.

Moderne språkdrakt eller ikke, med eller uten balkong: det er bare å sikre seg en plass i teatersalen og oppleve 500 års romantikk og drama på Trøndelag Teater.

Visste du at musicalen «West Side Story» er basert på Romeo og Julie?